

Tillsyn av egenkontrollplan, personalens anmälningsskyldighet och offentliggörande av väntetider inom kommunal äldreomsorg

Beslut

ÅMHHM uppmärksamgör med stöd 10 § i landskapslag¹ om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland äldreomsorgen i Mariehamn på att enligt 23 § i äldrelagen² ska kommunen på sin hemsida och i det informationsblad som distribueras till alla hushåll i kommunen, offentliggöra uppgifter om uppskattad väntetid till kommunens socialservice och att uppgifterna ska uppdateras åtminstone en gång per halvår.

Ärende som behandlas

ÅMHHM initierade 17.09.2021 ett tillsynsärende, med stöd av 7 § i landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland med fokus på den kommunala äldreomsorgen och efterlevnaden av de lagstadgade kraven på egenkontroll och personalens anmälningsskyldighet utifrån 47 och 48 §§ i landskapslag om socialvård³ samt kraven om offentliggörandet av väntetider enligt 23 § i äldrelagen.

Inbegärda utlåtanden och utredningar

ÅMHHM har begärt äldreomsorgen i Mariehamns stad att ge sitt svar genom en webbaserad enkät som fanns tillgänglig på undersökningsplattformen Webropol under mätperioden 17.09.2021-04.10.2021. Äldreomsorgschefen i Mariehamn har under ovanstående mätperiod till ÅMHHM inkommit med sin redogörelse. I sin redogörelse uppger äldreomsorgschefen att äldreomsorgen inte har en egenkontrollplan och att det inte finns rutiner för personalens anmälningsskyldighet så som socialvårdslagen föreskriver. Ur det svar som äldreomsorgschefen uppgett framkommer att äldreomsorgen använder ett avvikelserapportsystem och att personalen uppmuntras att rapportera avvikelser för att vara med i arbetet att förbättra kvaliteten inom äldreomsorgen. Äldreomsorgschefen uppger dessutom att stadens äldreomsorg har tagit fram en synpunktshanteringsprocess som ska digitaliseras till en kommande e-tjänst. Tills vidare finns synpunktsblanketten att tillgå i pappersform på samtliga vårdnivåers enheter och att stadens hemmaboende klienter har blivit tilldelade

¹ Landskapslag (ÅFS 2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland

² Äldrelag (ÅFS 2020:9) för Åland

³ Landskapslag (ÅFS 2020:12) om socialvård

synpunktsblanketten av hemservicens personal. Staden har i år genomfört en kundundersökning. Äldreomsorgschefen uppger vidare att anvisningarna för anmälningsskyldigheten kommer att ingå i egenkontrollplanen då den är färdigställd och har genomgått behandling i äldreomsorgsnämnden. Mariehamn offentliggör inte väntetiden till äldreomsorgen varken på kommunens hemsida eller i kommunens informationsblad.

Juridiska utgångspunkter

Enligt landskapslag om socialvård 47 § ska en verksamhetsenhet inom socialvården eller annan aktör som ansvarar för den samlade verksamheten göra upp en plan för egenkontroll för att säkerställa socialvårdens kvalitet, säkerhet och ändamålsenlighet. Planen ska vara offentligt framlagd, förverkligandet av den ska följas upp regelbundet och verksamheten utvecklas utifrån den respons som regelbundet samlas in från klienterna och verksamhetens personal. Närmare bestämmelser om innehållet i samt utarbetandet och uppföljningen av planen för egenkontroll kan utfärdas genom landskapsförordning.

Enligt landskapslag om socialvård 48 § ska personer som ingår i socialvårdens personal eller arbetar med motsvarande uppgifter i ett uppdragsförhållande eller som självständiga yrkesutövare agera så att den socialservice som ges till klienten är av god kvalitet. En person som avses ovan i 1 mom. ska utan dröjsmål meddela den person som ansvarar för verksamheten om han eller hon vid skötsel av sina arbetsuppgifter lägger märke till eller får kännedom om ett missförhållande eller en uppenbar risk för ett missförhållande vid tillhandahållandet av socialvård för klienten. Den person som tar emot en anmälan ska anmäla ärendet till den ledande tjänsteinnehavaren inom kommunens socialvård. Anmälan ska göras trots sekretessbestämmelserna. Kommunen och en privat serviceproducent ska informera sin personal om anmälningsskyldigheten och omständigheterna i anslutning till tillämpningen av den. Anvisningar för förfarings sättet vid tillämpningen av anmälningsskyldigheten ska ingå i den plan för egenkontroll som avses i 47 §. Den person som gjort anmälan får inte bli föremål för negativa motåtgärder till följd av anmälan.

Enligt äldrelagen 23 § ska kommunen på sin hemsida och i det informationsblad som distribueras till alla hushåll i kommunen offentliggöra uppgifter om uppskattad väntetid till kommunens socialservice. Uppgifterna ska uppdateras åtminstone en gång per halvår.

ÅMHM:s bedömning och motivering

ÅMHM konstaterar att äldreomsorgen i Mariehamn saknar en egenkontrollplan utgående från socialvårdslagens bestämmelser. ÅMHM kan konstatera att enligt socialvårdslag för Åland är planen för egenkontroll ett obligatoriskt lagkrav.

Dessutom stadgas det i lagens övergångsbestämmelser att åtgärder får vidtas innan lagen träder i kraft. Utgående från denna motivering och med stöd av landskapslag om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland kunde ärendet på denna punkt leda till ett uppmärksamgörande men eftersom Mariehamn i MB-2021-371 den 03.11.2021 redan erhållit ett uppmärksamgörande om skyldigheten att upprätta en egenkontrollplan så leder ärendet inte på denna punkt i detta beslut till ytterligare ett uppmärksamgörande.

ÅMHM konstaterar att äldreomsorgen i Mariehamn saknar rutiner i enlighet med socialvårdslagen för personalens anmälningsskyldighet. Rutiner för personalens anmälningsskyldighet ska enligt socialvårdslagen ingå i egenkontrollplanen som äldreomsorgen har under bearbetning i pågående utvecklingsarbete. Likaså på denna punkt som ovan gäller lagens övergångsbestämmelser. Utgående från denna motivering och med stöd av ovanstående lag kunde ärendet på denna punkt leda till ett uppmärksamgörande men eftersom Mariehamn i MB-2021-371 den 03.11.2021 redan erhållit ett uppmärksamgörande om skyldigheten att upprätta rutiner för personalens anmälningsskyldighet så leder ärendet inte på denna punkt i detta beslut till ytterligare ett uppmärksamgörande.

ÅMHM konstaterar vidare att Mariehamn inte uppfyller äldrelagen om att offentliggöra äldreomsorgens väntetider genom att regelbundet avisera om detta på sin hemsida och på kommunens informationsblad. Lagen föreskriver att väntetiden skall offentliggöras både på kommunens hemsida och på kommunens informationsblad. Ärendet leder på denna punkt till ett uppmärksamgörande.

Besvär

I enlighet 10 § i landskapslag (ÅFS 2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland kan inte ändring i detta beslut sökas genom besvär.

Beslutet justeras omedelbart.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Susanne Perander
Myndighetschef
Beslutande

Maria Erikson
Social- och hälsovårdsinspektör
Föredragande

Bilaga: projektrapport Äldreomsorg 2021